

~~917~~
EX BIBLIOTH.
NATIONIS HUNGAR.
VITEBERG.
VI-59.
SIGNAT. MDCCCXIII.

Q. D. B. V.
DISCURSUS
DE
ORIGINE ANIMÆ
RATIONALIS

Quem
Assistente Divini Numinis gratia

Et
Amplissimæ Facultatis Philosophicæ
indultu
IN INCLUTA REGIOMONTANA
ACADEMIA

*Publicæ Eruditorum Ventilationi
subjiciunt*
M. JOHANNES POLANI

Bersevicensis-Hungarus
PRÆSES

&
GEORGIUS WOLFFGANG

Eperiesino-Hungarus

RESPONDENS

*Ad diem XVIII. Junii, in Atrio Philo-
sophorum.*

REGIOMONTI,
Prælo REUSNERIANO
M DC XLII.

37

h. III. 1594

VIRIS

Nobilissimis, Amplissimis ac Spectatissimis

**Dn. JVDICI nec non Dnn.
CONSULARIBUS Regiæ Liberæq;
Civitatis Eperies gravissimis, cæterisq; de Repu-
blica Literaria benè meritis, Dominis Evergetis mu-
nificentissimis & Fautoribus lauda-
tissimis.**

U T E T

*Admodum Reverendis Clarissimis atq;
Dignissimis*

**Dnn. PASTORIBUS ECCLESIA-
RUM Eperientium Vigilantissimis, Domi-
nis Fautoribus & Patribus in Christo ho-
norandis**

*Publicum hoc Academicum Exercitium, in
symbolum & argumentum devota sub-
jectionis*

offerunt & consecrant

M. JOHANNES POLANI

&

GEORGIUS WOLFFGANG.

DE ORIGINE ANIMÆ RATIONALIS

I alibi tùm in præfenti materia, obtinet vulgatum illud: *Quot capita, tot sententia.* Paucos hic invenias idem tenentes; in aliam hic, ille item in aliam torquetur opinionem. Hinc illi Veterum & recentiorum commentarii, multiplici dissonantium sententiarum varietate turgentes, nunquam talia exhibent, ut animus veritatis cupidus, in quo acquiescat, vix inveniat. Ille pro infusione animarum tanquam pro aris & focis dimicat. Iste educationem martiali fortitudine propugnat. Hic non minore robore propagationem munitam exhibet. Ille in super patri, iste Matri; Hic verò utrique Parenti animæ ortum deberi differit. Nobis quæ verisimilior videatur sententia, sequentibus declaratum dabimus Positionibus.

POSITIO PRIMA.

Anima humana non educitur è semine per *δυνάμιν πλαστικὴν.*

Singulæ Positiones quatuor sequentia exhibebunt.
1. Succinctam Theos enodationem. 2. Rationes.
3. Exceptiones. 4. Objectiones.

A 2

1. The-

I. Theseos enodatio.

Fuere qui propagari quidem à Parentibus animam censebant, attamen non actu, sed potentiâ solum in semine latere, excitari verò & educi è potentia seminis virtute plasticâ, præsentî jam quali quali membrorum delineatione Cui sententiæ non subscribimus, sequentibus moti rationibus.

II. Rationes.

1. Si anima nostra educeretur è semine virtute plasticâ, triplex hoc sequeretur *ἀλογον καὶ ἀίτιον*. 1. Accidens esse nobilius substantia. 2. Principium passivum esse nobilius activo. 3. Quendam effectum esse causam suæ causæ. Addo & 4. Hominem non generare hominem.

2. Non potest ostendi, ubi vis illa plastica post educationem animæ maneat. Non manet in semine; Sic enim corrupto semine, etiam corrumpetur; & consequenter, neque anima esset incorruptibilis; Nullus enim effectus excedit Virtutem suæ causæ. Non manet in anima: Si namque est causa efficiens erit causa externa, & effectus sui essentiam non ingreditur.

3. Si de formis materialibus illud nequit verificari, quod educantur è potentia materiæ: multò minus verum erit animam rationalem è semine educi: Verum prius (id quod suo loco probari solet) Ergo & posterius.

4. Impingit denique assertio hæc in divinæ sapientiæ eloquia, quibus disertè perhibetur nos in peccatis concipi, vel, ut proprietatis originalis textus indigitat, in peccatis calefieri. Unde infallibiliter colligitur, in ipsis statim primordiis conceptionis, massam naturæ nostræ peccato

peccato pollutam esse. Si hoc. Quomodo tùm aberit
anima quæ *πεωλον δευλον* peccati? Nisi quis contra re-
ctæ rationis ductum Accidens absq; subjecto velit
comminisci.

III. Exceptiones.

I. Excipiunt adversæ sententiæ patrocinales. I.
Ad Rationem Primam: *Virtutem illam prolificam non sta-
rui causam animæ, sed duntaxat causam eductionis animæ in a-
ctum, frustra que nos absurditates memoratas prætere.* Ve-
rùm hoc diverticulo non leniunt falsitatem sententiæ
suæ, sed paribus incommoditatibus eandem obnoxiam
reddunt. Porro enim sequitur 1. Quendam effectum
existere ante suam causam. Quid etenim virtus Pla-
stica aliud est quàm effectus animæ? Si est effectus
animæ, quomodo antè existentiam animæ reales pro-
ducat operationes, vel ipsam animam sui causam? 2.
Formam esse suam debere materiæ. Si namque ani-
ma potentiâ solum latitat in semine, tùm semen erit
causa animæ. Omne siquidem ens in potentia recum-
bit in cunabulis causarum suarum. Si hoc, stipes est, qui
non animadvertit inde inferri; Principium Passivum
esse præstantius activo.

2. Ad Secundam. *Nihil interesse etiamsi *δυναμις πλα-
στικη* post productionem animæ intereat.* Id tamen nulla ve-
risimilitudine asseritur. Quomodo enim immortale
ac incorruptibile à caduco & mutabili? ubi manebit il-
lud communi Philolosophorum calculo approbatum,
axioma: Qualis causa talis effectus; & illud; Effectus
non excedit virtutem suæ causæ.

3. Ad Tertiam. *Nos controversum per æquè controver-
sum, dubium per æquè dubium probare.* Nequaquam autem

id fit. Sententia enim illa Scholasticorum & non nullorum Peripateticorum, de educatione formarum, ex materia, jam dudum ab accuratioribus rerum naturalium indagatoribus, ex circo Physiologico est proscripta atque profligata. De cujus improbabilitate fufius in præfentiarum agere, non est nostri inftituti.

4. Ad Quartam fi regeras, *Regium Pſalmem non conceptui, ſed matri concipienti peccata & iniquitates attribuere*; Immanè quantum à vero abludis, & hospitem Te in facris literis prodis. Propheta enim cupit à Peccatis illis in quibus conceptus est mundari. At quid opus est eum a peccatis Parentum mundari, cum Filius non inſiſtens iniquitatibus Patrum, immunis ſit ab eorum prævaricationibus.

IV. Objectiones.

Ne autem abſque ulla ſpecie veri præſens venditur opinio, ſequentibus à ſuis coloratur pigmentis: 1. Jactant eam congruere cum recta ratione. Multarum ſiquidem rerum effectus non ſtatim actualem nancifcuntur exiſtentiam, ſed ſenſim & pedetentim quaſi deducuntur in actum. 2. Argumentantur ab obſervatione & experientia; Sinon ſtatim poſt generationem actuales animæ operationes deprehenduntur, ſequetur etiam eam nondum in actum eſſe deductam, ſed adhuc debere virtute proficâ deduci. Verum prius (ut iſtis placet) Ergò &c.

Quæ vimina quâ facilitate ſunt contexta eadem facilitate retexuntur. Quantum verò ad prius; illam rectam rationem non antè obtinebunt, quàm Dialecticorum conſenſu approbatum fuerit, à multis ad
omne

omne procedere sequelam, præcipuè in rebus diversis-
simi generis, quod tum demum fiet

Quando Ararim Partibus bibet, aut Germania Tigrim.

Circa secundum notamus 1. Id non statim negari
debere quod sensui & observationi nostræ non subja-
cet. 2. Animæ juxta nonnullos duplicem actum
competere, videlicet Formalem & Entitativum (de
quibus in scientia naturalium) atque eandem mox
post generationem hunc obtinere, quanquam non il-
lum. Nostram de hac re mentem uberius exposui-
mus Posit. 3. Rat. 3. unde cognosci potest.

POSITIO SECUNDA.

Anima nostra non infunditur imme-
diate à DEO. Et hic subjicienda

I. Theseos enodatio.

Dantur magni nominis Philosophi & Medici,
nec minoris celebritatis Theologi, qui eam fovent sen-
tentiam, animam quamvis à DEO ex nihilo creari, at-
que foetui eo momento demum infundi, quo organa
ita disposita sunt, ut commodè operationes exercere
possit, idque accidere circiter mensem tertium aut
quartum, tum enim utramque conformationem ple-
nissimè peractam existimant. Quorum autoritati
nihil quidem detractum volumus, sequentes tamen ra-
tiones pensitandas proponimus.

II. RATI-

II. Rationes.

1. Si anima mediantibus Parentibus propagatur, tùm non immediatè à DEO infunditur. Verum prius (id quod positione sequenti confirmatum damus) Ergo &c.

2. Si anima immediate à DEO infunditur, non potest ostendi quomodo peccato inficiatur. Aut enim peccato inquinatur à DEO, aut à corpore. Non à DEO; sic enim manifestè peccati autor constituitur. Non à corpore. Quod enim corpus non habet, illo animam inficere non potest. Atqui ignorantiam & prava desideria (quæ tomes peccati) corpus non habet. Ergo. &c.

III. Exceptiones.

1. Excipiunt; *Animam creati à DEO, sed privatam bonis originalibus.* Ast ita 1. sequetur quoddam opus DEI non esse valde bonum. 2. Sciendum peccatum originis non tantum consistere in privatione, justitiæ originalis, sed etiam in positivo vitiositatis habitu. Nunc quæro: A quo illa vitiositas? A corpore? Falsum. A DEO? Blasphemum. 2. *Hanc poenam justè homini à DEO infligi.* Ita autem præposterè malum culpæ in malum poenæ transformatur, atquè impiè causa peccati Deus constituitur.

IV. Objectiones.

Quandoquidem hujus sententiæ propugnatores argumenta ad probandum eam etiam è sacris literarum monumentis desumunt, haud incongruum erit etiam eorundem robur explorare.

1. Ini-

1. Initiò autem urgent illud Gen. 2. v. 7. ubi dicitur. *Jehova DEUS sumpsit hominem de pulvere terra. sufflavitque in naves ipsius balicum vitæ, ut esset in animam viventem.* Hoc autem nihil ad rhombum. Non enim nobis sermo est de prima illa extraordinaria & miraculosa hominis formatione: sed de ordinaria generatione. Hæc verò tantum ab illa differt. quantum infima terra, à supremo cælo. Ex quibus infirmitas consequentiæ, candido Lectori, facile innotescere potest.

2. Eccles. 12. v. 7. & Zach. 12. v. 1. *Ubi DEUS auctor spiritus humani constituitur.* Sed quàm lubrica est hæc consequentia: DEUS fecit, Ergò immediatè, Ergò sine interventu causarum secundarum. Concludam ego pariter ex Job. 10. v. 10. & 11. corpus nostrum immediatè à DEO formari. Item ex Jac. 1. v. 17. Omne DEI donum immediatè à DEO conferri. Quod dum tu mihi non largiris, neque ego Tibi illud.

3. Adjicere & hoc placet, quod Jul. Cæs. Scal. Exerc. 6. Sect. 11. in hanc materiam statuit. Is d. l. existimat, Fœtum hominis vivere primum anima vegetativa, deinde subire sensitivam, post infusionem a rationalis priorem utramque aboleri. Ubi haud immeritò quæritur: Si post infusionem animæ rationalis vegetativa & sensitiva in quovis homine abolerentur, à quo eadem fœtui communicantur. Non à Parentibus. In his enim istæ jam pridem abolitæ. Non è semine eliciuntur, cum idem Scal. l. c. sect. 9 animas materiales actû esse in semine contendat. Tertium non invenio.

POSITIO TERTIA.

Anima humana in ipsa generatione,
ab utroque Parente propagatur.

B

1. The-

I. Theseos enodatio.

Dimissâ itaque Educatione & infusione seu creatione, propagari animam dicimus ipso generationis tempore, & quidem ab utroque Parente, tanquam causis sociis generationis, quarum neutra seorsim hunc effectum absolvere potest.

II. Rationes.

Firmat sententiam nostram 1. Scriptura, cujus tria duntaxat hac vice urgemus loca.

(1) Gen. 1. v. 28. Ex quo ita colligimus: Si virtute benedictionis divinæ arbores, herbæ, animantia bruta sibi specie progenerant simile. idem quoque non denegandum homini. Consequentia evidentiâ suâ luce radiat. Alias enim sequetur hominem vel despectiorem esse cæteris animantibus, vel verò benedictionem eidem factam inefficaciorem; quorum neutrum aliquis, nisi cui mens eversa, asseverabit.

(2) Gen. 5. v. 3. ubi dicitur, Adam genuisse filium ad imaginem sui; per quam imaginem, corruptionem, virium humanarum denotari, opposita huic Imago DEI docet. At verò ponere corruptionem virium humanarum absque anima, est ponere Accidens absque suo subjecto.

(3) Gen. 46. v. 26. ubi dicuntur ex femore Jacobi egressæ animæ sexaginta sex. Quo quid clarius pro statuminanda nostræ sententiæ veritate adduci potest.

2. Natura. Univocæ generationis illa est indoles, ut quibus hæc competit, nomine & definitione sibi simile producant. At talis est generatio hominis (quis enim cum Scarabei in modum generari dixerit?) Ergò &c. Si itaque Homo generat hominem tum & animam:
absque

absque hac namque neque est, neque dicitur Homo.

3. *Experientia.* Ubicumque dantur operationes, ibi & potentia: ubi potentia, ibi essentia. Hæc enim se mutuo insequuntur *esse, posse, operari*, quorum posterius semper præsupponit prius. Jam verò in semineprehenduntur operationes animæ, quales sunt secretiones, concretiones, contractiones &c. Ergò & potentia, & consequenter actualis animæ præsentia.

4. *Veterum Testimonia.* Imprimis verò Platonis, Galeni, Aristotelis, quorum ille (in Tim. p 552.) *Semina animata* vocat. Ille (de Marc. cap. 1.) eadem inter viventium genera refert. Hic (2. de gen animal. c. 3.) *Conceptum vivere & animatum esse* statuit. Quibus addi potest Themistius, qui citante Jul. Cæs. Scal. (exerc. 6. Sect. 9.) *Animam domicilii sui Architectam* nominat.

III. Exceptiones.

I. Ad dicta priora duo Scripturæ, & rationem sequentem Naturæ, excipiunt Adversarii: *Hominem generare hominem, etiamsi anima immediatè à DEO infundatur, idque, quod generatio terminetur ad productionem compositi. Quia itaque Homo animam conjungit corpori, hinc hominem totum ab homine generari contendunt.* Verùm pluscula in hac Exceptione desideramus. Primò enim, si generare idem est, quod animam carni sociare, sequetur solam matrem ad generationem sufficere. Imò 2. neque Matri, sed DEO generationem esse attribuendam; Is enim immediatà infusione animam conjungeret corpori. Itaque 3. Generationem ad productionem compositi terminari non abnuimus, cum hac tamen adjectione, ut qui totum compositum producit, omnes etiam ejus

partes verè producat, quòd non fit, si anima forinfecus
infundatur.

2. Ad dictum tertium rationis primæ regerunt, *ibi
animam per Synecdochen poni pro Homine*. Id quòd ambabus
damus manibus. Sed quid exinde decedit nostræ sen-
tentix? Tantum videlicet, ut ei plus roboris accedat.
Si enim sexaginta sex homines erant in lumbis Jacobi,
utique & animæ eorum. Id quòd si negant, Homines
inanimatos sibi reservent. Cœterum tenendum 1. Ani-
mas illas fuisse in Jacobo non formaliter & subjectivè,
sed efficienter & successivè. 2. Nominatâ principaliori
causâ Sociâ, minus principaliorē non excludi.

3. Ad Rationem ab Experientia desumptam repo-
nunt: *Dari quidem operationes in semine, harum tamen prin-
cipium non esse animam, sed partim vim plasticam, partim calo-
rem communicatum*. Ast hæc omnia tanquam subordi-
nata non debent opponi. Vis enim illa Prolifica, annon
animæ facultas est? Ubi ergo hæc, ibi & anima. Calo-
rem quoque communicatum suum præstare officium,
non ambigitur, principales tamen circa corporis effor-
mationem partes anima sibi vendicat, ut pote domicilii
sui architecta.

4. Ad Testimonia veterum si regeras: *Eos conside-
ravit se tantum formas materiales*. Nihil proficis; obstat e-
nim & dictorum Universalitas, & rei ipsius determina-
tio; quamvis in autoritate Philosophorum veritatis
asylum consistere non statuamus.

IV. Objectiones.

1. In primis autem argumentorum subelliis collo-
camus illud, quòd à multis pro nodo Gordio vendi-
tari solet hoc pacto: *Aut uterq; Parens totam animam, aut
Pater*

Pater dimidiam & mater dimidiam propagat. Si uterq; totam; aut dua producentur numero differentes animæ, aut dua numero differentes animæ in unam coibunt. Utrumque absurdum & inconveniens. Si verò partem animæ Pater, partem quoque mater confert, cadet indivisibilitas animæ. Et consequenter immaterialitas & immortalitas: Verùm non est cur se eo pacto torqueant. Parentum enim animæ non materiæ sed efficientis rationem suslinent. Efficiens verò, quia, non ingreditur essentiam rei, neque compositionem in effectu causare potest. Clarius: Parentes in productione animæ sunt causæ sociæ, & unam absolunt causam sufficientem. Non itaque à solo Patre anima producit, neque à sola matre, sed ab utroq;. Neque partem animæ producit Pater, partem mater, sed uterq; totam. Stant enim pro una causâ, quemadmodum & pro una carne in divinis habentur oraculis. Spectandæ itaque hoc loco Parentum animæ non extra generationem & divisim, sed in generatione & conjunctim. Adumbramus id quodammodo sequenti exemplo; Bajuli duo in deportatione alicujus oneris sunt causæ sociæ, stantes pro una causâ sufficiente. Neuter enim per se aptus esset portando illi oneri. Non tamen hic partem oneris bajulat, ille item partem, sed uterque totum. Id quod si parva magnis conferre licet, haud incongruum videbitur, modò comparatio ultra mentem nostram, non dilatetur: eâ enim nil aliud declarare contendimus, quam, non semper ad numerum causarum, præcipue externarum, sequi vel numerum, vel compositionem effectorum.

2. Urgent & hoc; Animam esse prorsus independentem à quovis creato secundum existentiam. Ergò etiam secundum productionem. Antecedens probant, quod, videlicet nec à Pro-

ducente dependeat, nam eo absente & in effectum non amplius influente, superest. Neque à materia. Nam eà pereunte, anima non interit. Consequentia quoq; evidentiam adstruunt; quia omnis effectus dependet à sua causa, & naturalis quidem à naturali quoad existentiam. Quæ ratiocinatio videtur quidem esse quantivis pretii, si tamen oculos mentis in eam intendas, vilescit. Antecedens utpote lubrico innixum fundamento, inficiamur. Quæ enim hæc est consequentiæ ratio, Anima non dependet quoad existentiam à producente, Nam eo absente & in effectum non influente superest? Certè eo pacto omnis dependentia secundum existentiam Effecti à causa tollitur. Nam semina existere possunt cadētibus & marcescentibus plantis. Animalia quoque sive Bruta sive Rationalia non aliter sunt comparata. Ergone inter hæc nullus dependentiæ quoad existentiam locus? Essentia alicujus rei nobis nihil aliud est, quàm actualis essentia ejusdem. Anima itaq; quia à producente dependet ratione actualis essentiæ, utique existentia ejus etiam non alteri cuiquam debetur.

3. Objiciunt, *Spiritus naturæ esse ingenerabiles; quomodo itaq; anima quæ Spiritus est, per generationem quidditatem suam sortiri potest?* Verùm à particulari ad universale non procedit illatio; Propterea nos distinguimus inter Spiritus completos & incompletos. Illos, quales sunt Angeli, ingenerabiles esse lubentes concedimus. Horum autem multiplicatio, quæ evidenti ratione, improberur, non videmus. Cætera in discursu discutienda reservamus: DEO, quod super est, pro collatâ gratia acceptum referentes.

Sinc

Sint allis sylvæ curæ, camposq; pererrent,
Sectenturq; teras, carnivorosq; Lupos.
Præcipitet soles alius, præcordia dulci
Exhilarans Baccho, noxius ipse sibi.
Contemptor vitæ miles ferat omnia in armis,
Ut referat fortis nomina clara viri:
Dignior his tamen es, rerum dulcissime Civis,
Dum sequeris Clarii castra tubamq; chori.
Qui teris omnè tibi concessum tempus in arte,
Ut mentem ducas ad bona vera tuam.
Tu Sophiæ ingressus studium, sub Præside docto
Colligis immensas mentis & oris opes.
Quis non propositum laudabit tale, quis hinc
Optabit cœptis non bona cuncta tuis?
Perge precor labor hic, non hæc spes irrita fiet,
Namq; tuum Phoebus cinget honore caput.

*Domino Respondenti Fautori, Amico, Conter-
raneo & contubernali suo dilectissimo hono-
ris & amoris ergo apposuit.*

Paulus Hertelius Cibir. Hung.
S. S. Theol. Stud.

Nil juvat in studiis privatis tempus ut omne
Consumas: loca sed publica adire decet:
Omnibus ut constet, vigili collecta labore
Quod possis doctis reddere nota viris.
Hoc, Wolffgange, tibi placuit; nam pulpita tandem
Scandis, & ingenium sit tibi quale, doces.
Laudo conatum; sic pergere perge. Dabit nam
Crede laboranti, præmia magna, Deus!

*Ita Dn. Respondenti Fraternali amoris gratiâ
gratulari voluit.*

Paulus Kys. Sarvarien. Ung.
S. S. Theol. Stud.

ARdua quæ tractas adeò, Wollffange, videntur,
Ut pudeat magnos non tacuisse Viros.
Non est humani mirus nam corporis ortus,
Si spectes animæ quæ sit origo Tuæ.
Illa nec est Patris vel Matris tota; nec est pars:
Et tamen à Matre est & Patre tota Tuo.
Sed bene! sic etenim disces *in* NOSCE TEIPSUM;
Si quæras animæ semina prima tuæ.

*Dno Resp. Amico per dilecto gratula-
bundus apposuit.*

Adamus Kys. Sarvarino Ung.
Phil. Stud.

UT Phoebus rutilo præfulget lumine stellis,
Sic reliquis Wollffang, sedulitate præis.
Perge bonis cœptis, & te juvenesq; senesq;
Candidulo excipiant pectore, teq; juvent.

*Dno Respond. Amico & Concubernali fraternè
dilecto gratulabatur*

Johann. Stimmelius *Kuerw* Vallen.
Vng.

Ung. VI 59

ULB Halle 3
004 186 672

f

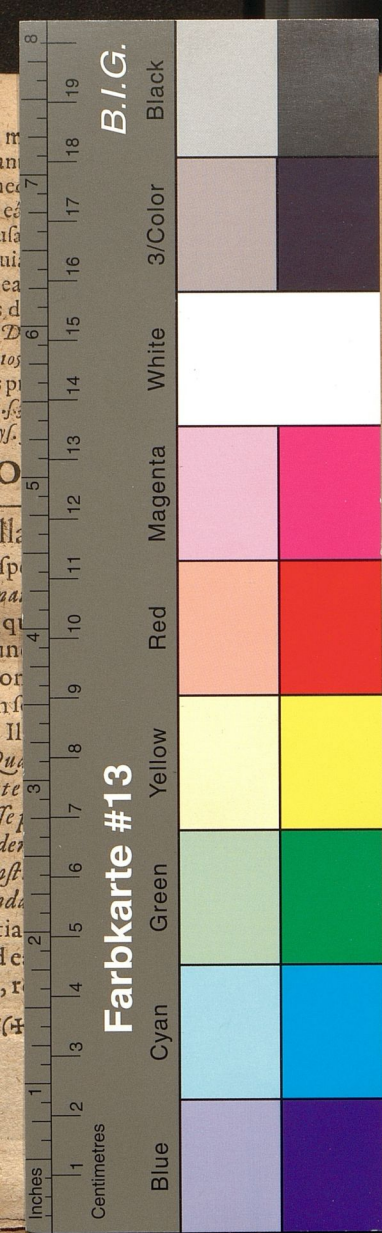
Sb.

VD 17.

Juni 2000 RU,

Q. D. B. V.
DISCURSUS
DE
ORIGINE ANIMÆ
RATIONALIS

Quem
Assistente Divini Numinis gratia

Et
Amplissimæ Facultatis Philosophicæ
inductu

IN INCLUTA REGIOMONTANA
ACADEMIA

*Publicæ Eruditorum Ventilatori
subjiciunt*

M. JOHANNES POLANI

Bersevicensis-Hungarus
PRÆSES

&
GEORGIUS WOLFFGANG

Eperiesino-Hungarus
RESPONDENS

*Ad diem XVIII. Junii, in Atrio Philo-
sophorum.*

REGIOMONTI,
Prælo REUSNERIANO
M DC XLII.

37

h. III. 1594